ECLI:LV:AT:2018:0807.C29598016.3.L
Lieta Nr. C29598016
SKC-1356/2018
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS
Rīgā 2018.gada 7.augustā

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Mārīte Zāģere,
tiesnesis Intars Bisters,
tiesnese Anda Briede

rīcības sēdē izskatīja prasītājas apdrošināšanas AS „Balta" pārstāves zvērinātas advokātes Jeļenas Jaskovas kasācijas sūdzību par Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2018.gada 5.aprīļa spriedumu apdrošināšanas AS „Balta" prasībā pret /pers. C/ par nepamatoti pārskaitītās apdrošināšanas atlīdzības daļas samaksu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2018.gada 5.aprīļa spriedumu prasība noraidīta.

[2] Kasācijas sūdzību par minēto apelācijas instances tiesas spriedumu iesniegusi prasītājas pārstāve zvērināta advokāte Jeļena Jaskova, lūgdama to atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Motīvu daļa

[3] Izvērtējot kasācijas sūdzībā minētos argumentus, tiesnešu kolēģijai nav acīmredzama pamata uzskatīt, ka pārsūdzētajā spriedumā ietvertais lietas iznākums ir nepareiz un ka izskatāmajai lietai ir būtiska nozīme vienotas prakses nodrošināšanā vai tiesību tālākveidošanā. Tādējādi konstatējams Civilprocesa likuma 464.[1]panta otrās daļas 2.punktā paredzētais pamats attiekumam ierosināt kasācijas tiesvedību lietā.

[4] Tiesnešu kolēģija papildus norāda turpmāk minēto.

[4.1] Jāpiekrīt kasācijas sūdzības iesniedzējai, ka tiesas argumenti par pierādījumu neesību atbildētāja līdzatbildības ceļu satiksmes negadījuma izraisīšanā konstatēšanai, par Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja ekspertu komisijas 2010.gada 28.decembra lēmumā izdarītajiem secinājumiem un par administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanas gala iznākuma ietekmi uz prasītājas rosinātā civiltiesiskā strīda iztiesāšanu ir kļūdaini, jo tie nebalstās uz tiesību normām, kurās pamatojums šādiem apgalvojumiem nav rodams. Piemēram, ja lietā iesniegts un ir ticis pieņemts speciālistu atzinums par ceļu satiksmes negadījuma izraisīšanā iesaistītajām personām un viņu atbildības pakāpi, tad tiesai ir pienākums minēto pierādījumu izvērtēt, kā to prasa Civilprocesa likuma 97.pants un 193.panta piektā daļa, nevis paust neizpratni par šāda atzinuma tapšanas iemesliem.

[4.2] Norādītās nepilnības sprieduma pamatošanā tomēr nevar tikt atzītas par tādām, kas atstājušas negatīvu iespaidu uz lietas iznākumu šādu motīvu dēļ.

[4.2.1] Apdrošināšanas AS „Balta" cēlusi atprasījuma prasību, kas pamatota ar Civillikuma 2369., 2391.pantā norādītajiem apstākļiem.

Tiesa konstatējusi un šis fakts kasācijas sūdzībā netiek apstrīdēts, ka apdrošināšanas atlīdzība atbildētājam izmaksāta, izpildot tiesisku darījumu – sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas (turpmāk – OCTA) līgumu – un OCTA likumu.

Spriedumā izdarītais secinājums, ka šādi lietas iztiesāšanas gaitā nodibinātie faktiskie apstākļi neveido Civillikuma 2369. un 2391.panta sastāvu atbilst kasācijas instances tiesas judikatūrā izteiktajām atziņām par minēto normu iztulkošanas tiesiskajiem aspektiem. Proti, Augstākā tiesa vairākkārt norādījusi: „Civillikuma 2391.panta izpratnē vispārējais atprasījums iedzīvošanās dēļ ir pieļaujams tikai tad, ja prasītājs nevar pret atbildētāju izlietot citus tiesiskus līdzekļus atbildētāja mantā ieplūdušo materiālo vērtību atprasīšanai. Tas nozīmē, ka prasījums no netaisnas iedzīvošanās pastāv vienīgi gadījumā, ja iedzīvošanās ir tiesiski nepamatota. Savukārt, ja mantiskās vērtības nonākušas atbildētāja mantā, pamatojoties uz likumu, tiesisku darījumu vai tiesas nolēmumu, tad nevar runāt par atprasījumu iedzīvošanās dēļ. Tādējādi [..] priekšnoteikums uz šā pamata celtās prasības apmierināšanai ir konstatējums, ka atbildētājam nav nekāda tiesiska pamata no prasītājas saņemto naudas līdzekļu paturēšanai.

Atbilstoši Civillikuma 2369.panta pirmajai daļai, kas bez tiesiska pamata un tikai maldīgi uzskatīdams to par savu pienākumu kaut ko izdara vai apsola izdarīt otram par labu, tas var prasīt, vai nu lai atdod izpildījumu, vai lai atsvabina viņu no dotā apsolījuma. Šā panta otrā daļa noteic, ka ir vienalga, vai maldīgi samaksātam parādam no paša sākuma nav bijis tiesiska pamata, jeb vai tas zaudējis spēku tikai vēlāk."

„[..] neesoša parāda atprasījumam ir trīs priekšnoteikumi: 1) viena persona veic kādu mantiski novērtējamu darbību (apsola izdarīt) par labu citai, proti, nepamatotu izpildījumu; 2) šai darbībai nav tiesiska pamata uz prasījuma pieteikšanas brīdi [..] vai darbībai nav nekāda juridiska pamata arī ārpus līgumiskajām attiecībām; 3) darbības veicējs ir maldīgi pieņēmis, ka viņam jāizpilda saistība" (*sk., piemēram, Augstākās tiesas 2011.gada 26.janvāra sprieduma lietā Nr.SKC-53/2011 (C04365006) 9.1.punktu, 2015.gada 29.jūnija sprieduma lietā Nr.SKC-89/2015 (C26135911) 8.punktu, 2015.gada 30.oktobrs sprieduma lietā Nr.SKC-132/2015 (C29550710) 10.punktu, 2016.gada 30.novembra sprieduma lietā Nr.SKC-356/2016 (C28527713) 7.1.punktu).*

Līdz ar to nedz Civillikuma 2369.pants, nedz 2391.pants strīda tiesiskās attiecības neregulē, kas deva patstāvīgu pamatu atprasījuma prasības noraidīšanai.

[4.2.2] Nevar būt iemesls kasācijas tiesvedības ierosināšanai prasītājas atsaukšanās uz OCTA likuma 31.panta pirmās daļas, 39.panta piektās daļas, 44.panta otrās daļas 15.punkta nepareizu iztulkošanu, jo neviena no minētajām normām (redakcijā, kāda bija spēkā 2007.gada 24.aprīlī, kad notika ceļu satiksmes negadījums) neparedzēja apdrošinātājam tiesības regresa kārtībā atprasīt apdrošināšanas atlīdzību (vai tās daļu), kas, pamatojoties uz apdrošinātāja pieņemto lēmumu, izmaksāta cietušajam.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 464.panta trešo daļu, 464.[1]panta otrās daļas 2.punktu, tiesnešu kolēģija

nolēma

atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar prasītājas apdrošināšanas AS „Balta" pārstāves zvērinātas advokātes Jeļenas Jaskovas kasācijas sūdzību par Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2018.gada 5.aprīļa spriedumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese M.Zāģere

Tiesnesis I.Bisters

Tiesnese A.Briede